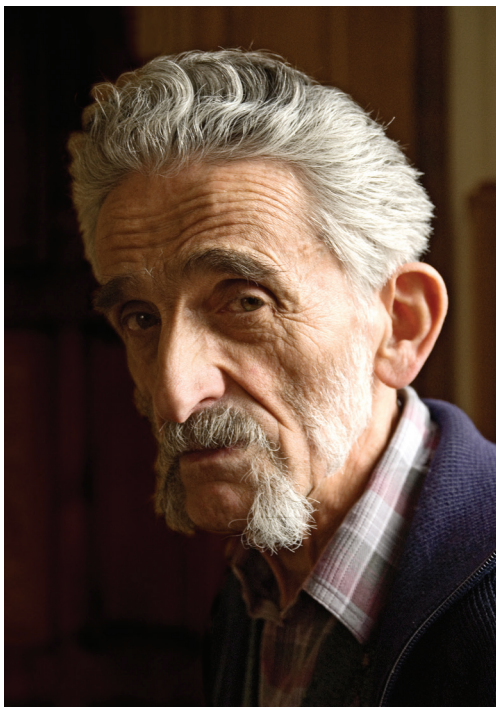


Peter Jovanovič – poljanski samorastnik

6. februarja 2018 je 80 let življenja dopolnil Peter Jovanovič, samorastniški slikar ter kipar izpod Blegoša, ki živi in ustvarja v Dolenji Žetini v Poljanski dolini. Njegov življenjski jubilej smo 26. januarja 2018 v Vhodni dvorani Sokolskega doma v Škofji Loki obeležili s slavnostno akademijo in odprtjem razstave *Kronist sanjskega sveta*, ki je bila na ogled do 8. marca 2018. Predstavljen je bil selektiven izbor avtorjevih del, v različnih umetniških tehnikah in formatih, iz različnih ustvarjalnih obdobij ter ciklov. Razstavljal je risbe s srebrnim in zlatim svinčnikom na papirju, risbe s črnim tušem in barvnimi tuši ter kipe in reliefe iz lesa. Z razstavo in slovesno akademijo smo se pridružili praznovanju častitljivega jubileja izjemnega, a skromnega človeka, ki iz lipovih, hrastovih in češnjevih debel že več kot pol stoletja vneto dolbe podobe iz življenja. Najraje upodablja ljudi iz svoje vasi, literarne junake in motive iz ljudskega izročila ter *Svetega pisma*. Za njegovo umetniško tvornost so najbolj značilne umetnine iz lesa – kipi in reliefi – ter risbe. Poznamo ga tudi kot dobrotnika, saj svoja dela velikokrat plemenito daruje v dobrodelne namene. Peter Jovanovič je v šestih desetletjih trdega dela narisal na tisoče risb in izrezbaril na stotine lesenih kipov ter ostalih spomenikov, ki upodabljajo davna



Peter Jovanovič, 2008. (foto: Tomaž Lunder)



Od leve proti desni: *Sedem let pri beli kači*, 2007, les, 59 x 29 x 15 cm; *Deklica s knjigo*, 2007, les, 62 x 20 x 25 cm; *Solzice*, 2007, les, 48 x 30 x 16 cm. (foto: Tomaž Lunder)

in bližnja zgodovinska dogajanja. Motive najde tudi v klasični literaturi avtorjev, kot so France Prešeren, Tone Seliškar, Fran Levstik, Prežihov Voranc in drugi, domoljubno navdahnjeni pesniki.

Svoje veliko spoštovanje in ljubezen do sodobnejše literature kaže predvsem z risbami, ki predstavljajo vsebino iz zbirke *Pesmi štirih* pesnikov Kajetana Koviča, Janeza Menarta, Cirila Zlobca in Toneta Pavčka. Jovanovičev veličastni opus dokazuje, da sodi med najpomembnejše slovenske likovne ustvarjalce z romantičnimi težnjami. Za razliko od svojih sodobnikov in kolegov – samorastniških umetnikov – izbranih motivov nikoli ne idealizira. Izbranih literarnih predlog tudi ne ilustrira, temveč ob besednih umetninah ustvarja svoje, likovne.

Slovensko likovno samorastništvo

Rojstvo moderne umetnosti ni botrovalo nastanku naivne (samorastniške) umetnosti, vendar je zaradi odmika od akademizma veliko doprineslo k njenemu priznanju in uveljavljanju. Samorastniško umetnost kot obliko likovnega izražanja že od njenih začetkov spremljajo mnoga vprašanja in dileme: od razhajanj v

smislu terminoloških opredelitev (izvirna, narodna, primitivna, samorastniška, ruralno-amaterska, naivna ...) do končne definicije. O vsem tem lahko razpravljamo, nikakor pa ji ne moremo oporekati izvirnosti, estetske vrednosti in duhovnega pomena.

Pionir slovenskega naivnega slikarstva na področju Slovenije je Polde Mihelič, učitelj iz Kamnika, delujoč v 50. letih prejšnjega stoletja. Morda Mihelič po oblikovnih in vsebinskih lastnostih res spominja na naivne slikarje, vendar je bil akademsko šolan umetnik, kar je iz njegovih del tudi razvidno. Ker pa je Mihelič posnemal ljudsko umetnost, ga lahko povežemo s člami umetniške skupine Vesna: Maksimom Gasparijem, Hinkom Smrekarjem, Gvidom Birollo in Sašo Šantlom. Vesnani, ki so delovali na pragu 20. stoletja, so v svoja dela načrtno vnašali elemente ljudske umetnosti in ornamentike. Poskušali so vzbuditi zanimanje za ljudsko tvornost in na ta način dvigniti narodno zavest; slikarju Maksimu Gaspariju je to uspelo v polni meri.

Pri nas se je pravi samorastniški način likovnega izražanja izoblikoval šele v 60. letih v Žireh, in sicer pod vplivom hrvaške hlebinske šole s Krstom Hegedušičem in Ivanom Generaličem na čelu. Skupino prvih žirovskih naivcev, ki so uspešno popularizirali slovensko umetnost po vsem svetu, so sestavljali: Jože Peternejl - Mausar, Konrad Peternejl - Slovenec ter brata Janez in Pavle Sedej. To so bili likovni ustvarjalci iz ruralnega okolje, navezani na tradicionalno kmečko kulturo, slikali so v tehnikah olja na steklo in olja na platno. Zanimivo je, da nekaj članov te neformalne skupine niso bili kmetje, temveč delavci, zaposleni v tovarni Alpina Žiri. Slikali so svobodno, brez poznavanja zakonov likovne skladnje, proporcev, perspektive in drugih zakonitosti, a so s pomočjo talenta vendar dosegli stik z elementarno ustvarjalnostjo. V neposredni bližini Žirov je svoje kipe in slike odmaknjeno ustvarjal Peter Jovanovič. Vzrok za njegov umik v gozdno temoto, samoto svoje vasi in vase bi lahko našli v njegovi naravi in temperamentu.

Sočasno sta na Koroškem sorodno umetniško izraznost gojila slikarja Anton Repnik in Jože Tisnikar. Med vidnejšimi slikarji - samouki iz tistega časa je pomemben še Joža Horvat - Jaki, ki je ustvarjal v Nazarjah na Štajerskem. Tisnikar in Jaki nista tipična predstavnika naivcev, saj se od njih razlikujeta tako po ikonografiji kot slogu. Tisnikarjeva dela so simboli trpljenja in smrti, naslikana po konkretnih motivih, Joža Horvat - Jaki pa je upodabljal bizaren svet, v katerem je meja med domišljijo in realno predstavnostjo zabrisana.

Naivna umetnost je na slovenskih tleh razmah in razcvet doživela po letu 1967. V tem letu so v Trebnjem začeli prirejati likovno kolonijo Tabor slovenskih likovnih samorastnikov, ki s prekinitvami deluje vse do danes. Leta 1971 so tam odprli Galerijo likovnih samorastnikov ter začeli sistematično zbirati njihova dela. Zanimivo je, da v Trebnjem ne hranijo nobenega umetniškega dela Petra Jovanoviča. Mnogi likovni samorastniki so se usmerili v dekorativnost in nazorno slikarsko podajanje svojih likovni pripovedi (največ med njimi je bilo slikarjev), Peter pa nikoli.

Iz Žetine v svet

Peter Jovanovič je že na začetku svoje umetniške poti presenetil tako laično kot strokovno javnost. Pojav nadarjenega hribovskega samouka je vedno bolj mikal časopise. Njegove ilustracije so navdušile Jožeta Ciuhlo in Iveta Šubica, slikarka Alenka Gerlovič ga je primerjala celo s hrvaškim velikanom naivne umetnosti – Ivanom Generalićem. Povedati moramo, da so se predstavitve mape Petrovih ilustracij, nastalih po motivih pesmi iz slavne knjižice *Pesmi štirih*, udeležili vsi štirje avtorji. O Jovanoviču so se razpisali novinarji *Dela*, *Tedenske tribune*, *Tovariša* in drugih tiskanih medijev, sledile so reportaže v tujih časopisih in oddaja na televiziji, ki jo je leta 1966 za RTV Ljubljana pripravil Jože Kloboves, režiser dokumentarnega in kasneje zabavnega programa. Leta 1969 je s pomočjo gorenjskega poltednika *Glas* priredil prodajno razstavo risb, izkupiček je namenil banjaluškim otrokom, prizadetim v potresu.



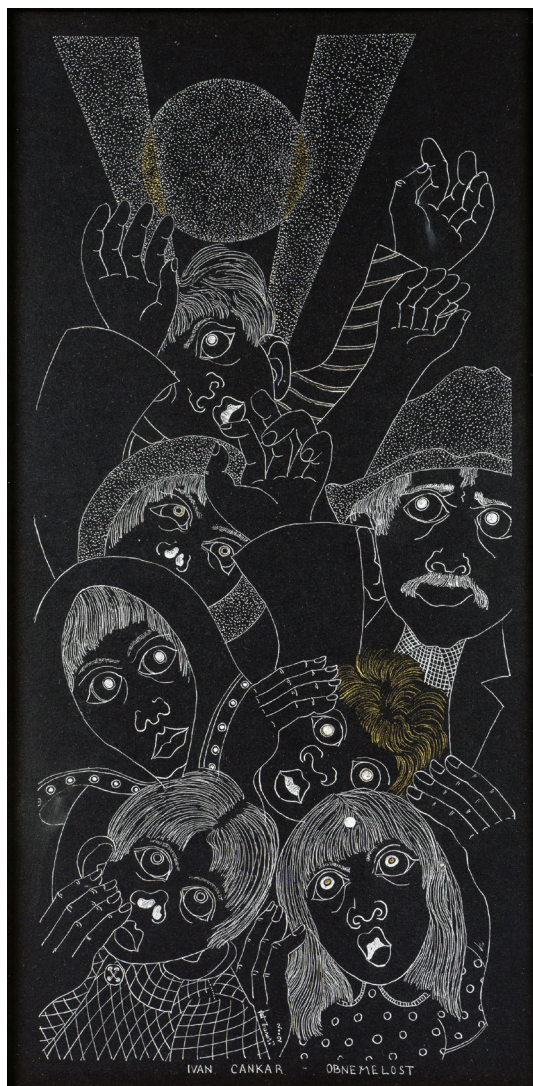
Ženi (ilustracija pesmi Cirila Zlobca), 2007, les 23 x 22 x 12 cm. (foto: Tomaž Lunder)

Peter Jovanovič je v 60. letih svoje risbe objavljaj skupaj s Francem Mesaričem, Milanom Bizovičarjem in Mersadom Berberjem, akademsko izobraženimi umetniki, ki so bili v tistem času na ustvarjalnem vrhuncu. Prvo samostojno razstavo mu je 2. septembra 1966 v Galeriji škofjeloškega gradu pripravil Andrej Pavlovec, umetnostni zgodovinar in takratni ravnatelj Loškega muzeja Škofja Loka. Umetniški preboj in afirmacijo v širšem slovenskem prostoru je dosegel že dve leti kasneje, in sicer na prvem mednarodnem kiparskem simpoziju pri nas – legendarni Formi Vivi v Kostanjevici na Krki, kjer je z uspehom ustvarjal in razstavljal v družbi šolanih in svetovno uveljavljenih kiparjev. Trije Jovanovičevi kipi, izdelani v Kostanjevici (*Družina, Mamca s košem, Krjavelj*), so del tamkajšnje stalne razstave. V Šentvidu pri Stični na Dolenjskem je iz hrastovega debla izklesal svoj prvi spomenik, *Ribničana Urbana*, posvečen slovenskim izseljencem. V 80. in 90. letih je svoje zanimanje za religiozne vsebine izkazoval predvsem z razstavami lesenih reliefov v ciklih *Skrivnosti rožnega venca, Jezusovo delovanje na zemlji in Življenje matere božje*. K verski tematiki se je leta 2016 vrnil z odmevno razstavo *Križev pot* v Sokolskem domu v Škofji Loki. Z uspehom je svojo umetnost predstavljal tudi v zamejstvu, predvsem v galeriji Mohorjeve družbe v Celovcu. Na Koroškem se je leta 1970 v vasi Trebinja s kipom *Mojcej* poklonil skladatelju Pavletu Kernjaku, za vrt Slovenika v Rimu je leta 1975 izdelal *Sejalca*, slovenskim izseljencem v Clevelandu (Ohio, ZDA) je namenil *Par v narodnih nošah*. Leta 1977 je v hrastu s portretno plastiko ovekovečil *Prežihovega Voranca*, ki stoji na Preškem Vrhu na Koroškem.

Peter Jovanovič ni običajen podobar, niti rezbar: je sodoben ljudski umetnik, ki je zaslovel, nikoli pa mu ni padlo na pamet, da bi zares zapustil domačijo v Dolenji Žetini pri Javorjah. Kot človek je skromen in preprost kot umetnik pa odločen in samozavesten. Čeprav se ni učil pri slavnih mojstrih in ni nikoli prestopil praga likovne akademije, ga stroka upošteva in ceni.

Petrova umetniška izraznost

Petrova umetniška veličina izhaja iz otroške neposrednosti in jasnosti likovnega izraza. Njegova umetnost je pestra, tako po vsebini, oblikah, sporočilnosti kot tematiki. Navdih črpa predvsem iz domačega, hribovskega sveta in ljudi, še posebej otrok. Njegova izjemna občutljivost se pogosto preplete s slovensko literaturo – prozo in poezijo. Obožuje Prešerna, Cankarja, Župančiča, Balantiča in Pavčka, blizu so mu svetopisemske zgodbe (*Pasijon*), ljudske pripovedke in bajke. Za razliko od mnogih likovnih samoukov se Jovanovič odlikuje s povsem originalnim umetniškim karakterjem, poetičnim ali dramatičnim, v obeh primerih prepoznavnim in iskrenim. Njegova govorica, tako v kiparskih kot risarskih tehnikah, je preprosta. V značilnem stilu reducira figuralne oblike in poenostavlja realistične elemente. Zdi se, kakor bi z dletom ali sekiro čokatim lesenim panjem vdahnil življenje ter iz še tako grobe skulpture izvabil poteze nežnosti in človečnosti.



Onemelost (po motivu iz Ivana Cankarja), 2002, tuš na kartonu, 40 x 29,5 cm.

(foto: Tomaž Lunder)

Z odločnostjo in potenco ustvarja izčiščeno likovno pisavo, dinamično in v nadrobnostih igrivo, ki izpoveduje ljubezen do okolja, iz katerega izhaja in v katerem živi. Peter Jovanovič je slovenski javni prostor obogatil z neprecenljivo likovno dediščino. Urbano podobo marsikaterega slovenskega kraja je nadgradil z estetskimi, vsebinsko zgovornimi javnimi spomeniki, ki so v desetletjih postali nepogrešljivi prostorski organizmi za kraje, med njimi so npr. Primskovo na Dolenjskem, Senica pri Medvodah, Temenica, Ribnica in Veliki Gaber na Dolenjskem, Utik pri Vodicach, Videm ob Ščavnici, Brdo pri Kranju, Cerkno,

Lesce, Prebačevo pri Kranju, Javorje, Grčarice in še bi lahko naštevali. Jovanovičevih kiparskih izdelkov ljudje ne dojemajo zgolj kot krasilne elemente v urbanem ali polurbanem prostoru. Z njimi se poistovetijo; taka primera sta npr. spomenika *Poljanski vstaji* v Poljanah nad Škofjo Loko in *Ljubljana v boju* na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču.

Jovanovičev izrazni ekspresionizem ima dva obraza, ki obstajata drug ob drugem in se dopolnjujeta – lirski in dramatski. Trpljenje podaja z razvlečenimi linijami teles, pri otroških obrazih pa so njegova glavna prizadevanja usmerjena v mehko linij, lirsko intonacijo in poudarjanje oči. Prek ženske figure se Jovanovič vrača k naravi, izrazni klimaks pa dosega z volumni razčlenjenih in razdelanih mas ter linij, medsebojno uravnoteženih v enkratno harmonično celoto. Melodičnost in intimnost je najbolj zaznavna v upodobitvah otrok in predstavlja nasprotje dramatičnosti

večjih del, kot je na primer kip *Hlapca Jerneja* v Škofji Loki pred upravno stavbo, ki je monumentalen in arhaičen. Veličastnemu *Hlapcu Jerneju* ne moremo oporekati izvirnosti, estetske vrednosti in duhovnega pomena. Peter ga je posvetil spominu na velikana slovenskega gledališča – igralca Staneta Severja.

To so tudi najbolj zlahtne lastnosti umetelnosti Petra Jovanoviča, predstavnika slovenskega samorastniškega slikarstva iz Poljanske doline, ki je dala domovini veliko pomembnih žena in moških, delujočih na različnih družbenih področjih, od kulture do gospodarstva. Peter je razlagalec prvinskega kolektivnega življenja ruralnega okolja, ilustrator narodnih običajev in lokalne tradicije, če je potrebno tudi portretist. V 60. letih dela je ustvaril bogat opus: več sto risb, reliefov in skulptur. Kot pri večini samorastnikov iz Poljanske doline sta osnovni oznaki Jovanovičeve umetnosti spontanost in neposrednost likovnega izraza. Z ljudskimi umetniki ga povezujejo zagledanost v preteklost, veselje do življenja, lirski razpoloženski stanja, senzibilnost in izrazna ekspresivnost, z modernimi pa odprtost in drznost. Njegovi žanrski prizori in portreti nizajo prizore iz vsakdanjega življenja tršatih Poljancev. Upodablja kmečka opravila – setev, žetev, oranje, košnjo –



Hlapec Jernej (V spomin Stanetu Severju), 1973, hrast.
(foto: Tomaž Lunder)



Vrabci in strašilo (ilustracija pesmi Otona Župančiča), 2006, tuš na kartonu, 39 x 29 cm.
(foto: Tomaž Lunder)

ter praznike, legende in običaje. Neobremenjen z akademskim formalizmom, največkrat izpolnjenim s togimi likovnimi pravili in formulami, ki občutljivega ustvarjalca lahko dušijo, ne pa kreativno navdahnejo, Peter Jovanovič v vsa svoja dela mojstrsko vnaša arhaična in mitološka občutja brezčasnosti. Prek transformacije realizma, prežetega z osebnimi estetskimi načeli, umetnik svoja razmišljanja podaja v okvirih vsebinsko strnjenih lastnih zgodb, ki jih podaja z zgoščeno likovno govorico, v izčiščenih risarskih potezah, na intenzivni barvni (monokromni) podlagi, izpolnjeno s simboliko in metaforičnostjo.

Ponotranjeno doživljanje poezije

Petrova risarska dela na temo slovenske poezije spadajo med njegove najbolj občutene in poduhovljene risarske sklope. Gledalca ne prepričujejo, temveč subtilno dopolnjujejo literarno predlogo in odkrivajo njene skrite dimenzije. V izrazitem avtorskem slogu se še nadalje prepletata kiparsko občuteno grajenje figur in predmetov ter raznoliko drobno črtovje, s katerim oblikuje prizorišča, ki posredujejo grafični vtis. Če gledamo umetnikov opus skozi premene časa, ugotavljamo, da je risanje v njem ustvarjalna konstanta, ki se iz desetletja v desetletje izčiščuje in komaj zaznavno rahlo spreminja. V delih, vsebinsko naravnanih na

poetična občutja Balantičevih, Župančičevih, Pavčkovih ali Grozdetovih verzov, Jovanovič svoje brezčasne prizore gradi s kombiniranjem realistične prepoznavnosti figur in predmetov z abstraktno likovno izraznostjo. Ta je posebej opazna v prostorskih vzdušjih, znotraj katerih avtor z različno rabo srebrnega in zlatega črtovja ustvarja skrivnostno svetlobo in nizanje prostorskih plastnih kopren, kar stopnjuje duhovno razsežnost podob. Pesmi o naravi, domovinske in narodnostne pesmi, verske in ljubezenske pesmi so Jovanoviču izziv, ki poleg likovnih idej za ponazoritev vsebine zahteva še izjemno likovno disciplino ter originalne rešitve.

Petrove risbe niso zgolj klasične ilustracije niti vinjete; gre bolj za poglobljeno vizualizacijo vtisov, ki z vso živostjo in neposrednostjo beležijo ter izpovedujejo duhovno bistvo domačega pesništva, prevedeno v harmonično črtno skladje in ploskovni ritem. Kot povezovalce različnih likovnih segmentov, opredeljujočih duhovni in materialni svet, Peter Jovanovič v sklopu svoje risarsko/slikarske izpovedi vztrajno išče najprimernejše izrazne možnosti za posredovanje prvinskih občutij atmosfere slikovitih lirskih utrinkov, in sicer v sebi lastni visoki pesniški govorici. Ne samo verzi, tudi Petrove risbe prepričljivo dokazujejo, da je »*umetnost res živilo*«, hrana duhovnega življenja. Kakor Grozde in Cankar, ki sta si prizadevala za navzočnost duhovnosti v umetnosti in leposlovju, nam tudi Peter s svojo tvornostjo dokazuje, da je vseprisotnost ljubezni (do boga, sočloveka, narave, sveta, veselja), tako v umetnosti kot vsakdanjem življenju, tista temeljna vrednota, ki oživlja medsebojno naklonjenost, sožitje in sodelovanje. Ljubezen je torej pot, po kateri je vztrajno in potrpežljivo vse do konca svojih dni hodil mučenec Lojze. Med njegove duhovne nadaljevalce spada tudi Peter.

Petrova prepoznavna estetika

Petrova umetniška dela po svoji toplini in izrazni moči prekašajo klišejske rezultate premnogih akademsko izobraženih likovnikov. Njegova neizčrpna domišljija, združena s preprostostjo in čistostjo srca, poraja razgibane in neposredne podobe, ki se največkrat motivno navezujejo na domače ruralno okolje, ljudske običaje in tradicijo. Navdihujejo ga tudi slovenska literatura, pomembni dogodki iz slovenske zgodovine in sakralnost. Jovanovič s svojo originalno likovno pripovedjo navdušuje tako odrasle kot otroke; njegove zgodbe so univerzalne, dojemanje sveta pa neposredno, prvobitno, iskreno in povsem naravno. Če se za hip oddaljimo od suhoparnega terminološkega določanja stilnega okvira Jovanovičeve umetnosti in se ji uspemo približati bolj spontano, lahko ugotovimo, da nam dela pravzaprav govorijo o doživljanju sveta na način, pri katerem ni ostre meje med sanjami in realnostjo. To kompleksno in hkrati enovito doživljajsko polje preveva ludus – večna igra, ki je temelj in gibalo vsakega kreativnega delovanja. Mogoče Peter s svojo čisto in neobremenjeno ustvarjalnostjo subtilno obuja in ohranja utrinke prizorov iz kolektivne zavesti, ki se pri ljudeh v zrela dobi



Domov (ilustracija pesmi Franceta Balantiča),
2009, tuš na kartonu, 39 x 29,5 cm.
(foto: Tomaž Lunder)



Sence (po motivu Ivana Cankarja), 2003,
les, tuš na kartonu, 39 x 29 cm.
(foto: Tomaž Lunder)

docela razblinijo ali pa ostajajo varno shranjeni nekje globoko v podzavesti. Avtor formalno in vsebinsko ostaja zelo blizu osrednjemu toku tiste sila redke, pristne in neomadeževane ljudske tvornosti, običajno dobro sprejete pri širši publiki, a redko dovolj cenjene in upoštevane v strokovnih krogih. Jovanovičeva izraznost je avtonomna, neodvisna od strogih stilskih omejitev, izobrazbenih zamejitev in sodobnih trendov. Gre za dela z lastno estetsko eksistenco in specifičnim duhovnim nabojem. Odlike njegovega risarskega ali kiparskega načina prepoznamo v zanimivih oblikovnih rešitvah, ki se ne ozirajo na stroga konvencionalna likovna pravila. Ne glede na ustvarjalni medij, naj bo to preprosta risba, knjižna ilustracija, relief ali monumentalna skulptura v javnem prostoru, prav vsako Jovanovičevo stvaritev prevevata individualnost in spontanost, ki sta temeljni lastnosti avtorje-

vega načina; delom dajeta izpovedno težo in estetsko vrednost, veliko pa nam povesta tudi o umetnikovem značaju, njegovih najintimnejših občutjih in mislih.

Umetnost Petra Jovanoviča se izmika definicijam in predalčkanju; na podoben način se izmikajo etiketiranju tudi večne mojstrovine Henrija Rousseauja, Ivana Generalića, Jožeta Tisnikarja ter mnogih drugih svetovno znanih in pomembnih likovnih samorastnikov, ki mejnike likovne zgodovine predstavljajo po svojih lastnih merilih. O Jovanovičevi tvornosti je mogoče v nedogled razpravljati, nikakor pa se ne more oporekati njeni izvornosti in vsebinski teži. Predstavlja namreč neposreden in neizumetničen zapis občutkov, zgoščen in metaforičen, včasih dramatičen in ekspresiven, drugič pa lirično navdahnjen in senzibilen. Največjo občutljivost ta kleni samorastnik izpod Blegoša pokaže pri ilustracijah poezije. Prav poezija je tisti medij, ki ga duhovno oplaja, navdihuje in polni. Preveč preprosto bi bilo trditi, da se Jovanovič prek svojih izčiščenih folklorističnih elementov neposredno navezuje na lokalno umetniško tradicijo ter so v njegovih podobah oblike, ki bi ga lahko stilno povezale z ostalimi pomembnejšimi slovenskimi likovnimi samorastniki. Preveč je izoliran od trendov, preveč predan delu in zvest svoji umetniški intuiciji, da bi si dovolil kaj takega. Tudi njegov motivni svet je pestrejši in širši, čeprav svojo izrazno moč predvsem potrjuje pri skrbnem izbiranju motivov vaškega življenja iz domače okolice, če pa je potrebno, jih aplicira na druga vsebinska področja.

Petrovo osnovno izrazno sredstvo je preprosta risba – perorisba s tušem ali risba s svinčnikom. Čeprav se morda marsikomu zdi na bežen pogled zmeraj malce drugačna, se skozi različna ustvarjalna obdobje v osnovi dosti ne spreminja. Avtor se k svojim risarskim izhodiščem nenehno vrača, vendar potezno živahnost prilagaja vsakemu obravnavanemu motivu posebej. Ko črta steče, se linear-na dinamika odvija do trenutka, v katerem črta dohiti idejo in jo običajno tudi nadgradi; takrat se njen pripovedni tek zaustavi, likovno bistvo je zaobjeto, zgodba pa povedana. Jovanovič zelene efekte dosega s čisto risbo brez senčnih obstretov, zadnja leta sicer vse pogosteje v kombinaciji z barvnimi vrednostmi; te znotraj značilne črno-bele strukturne gradnje nastopajo v funkciji mehkih linearnih poudarkov. V sklopu ilustracij *Izbranih pesmi* Simona Gregorčiča je risarska preja podana s srebrnim in zlatim tušem, ki v kontrastu z barvno poenoteno podlago deluje izjemno plastično, skoraj filigransko.

Svojo prepoznavno risbo umetnik uspešno uporablja, umešča in modificira tudi pri ustvarjanju v lesu. Z značilnimi obseki in rezi naravnemu materialu umetniško »vsaja« poseben duh, ki les pretvarja v avtonomen in sugestiven likovni organizem, izpolnjen s površinskimi ritmi. Rustikalno obdelane strukture, ožarjene s svetlobo, zaigrajo v kontrapunktu ostrih obsekov, kratkih vrezov in mehkih modelacij, prelivi trdih in mehkejših oblik pa ustvarjajo površinske napetosti. Včasih avtor svoje intervencije povsem poenostavi in »prevede« v izčiščene voluminozne oblike, običajno vertikalno usmerjene ter spominjajoče na poganske idole iz davnine. Nezavezanost strogim oblikovalskim kanonom Petru Jovanoviču

omogoča večjo umetniško svobodo, prek duhovnih razsežnosti svojih del pa nam odkriva skrite pomene in zastrte ravni našega skupnega občutenja sveta. Petrova umetnost je živ dokaz, da akademska izobrazba nikakor ni pogoj za likovne dosežke in doseganje kakovostne ravni v upodabljaljoči umetnosti.

Očitno je v ustrezni kombinaciji talenta, naravne inteligence, umetniškega navdiha in predanega dela recept za tvornost, ki je v premenah časa postala obče dobro in bo (kot del loške umetnostno-zgodovinske dediščine) še dolgo ostala v kolektivni zavesti prebivalcev mnogih slovenskih mest in vasi.

Še nekaj biografskih podatkov

Peter Jovanovič se je rodil 6. februarja 1938 v Dolenji Žetini pod Blegošem očetu Radisavu in materi Mariji Rink. Kot otrok je risal kmete, ki so vozili les na obvezno oddajo. Pri desetih letih je dobil prvi honorar od žetinskega kmeta, in sicer za risbo njegovega konja. Ko je bil star dvanajst let, mu je za jetiko umrl oče, ki je iz Srbije prišel služiti vojaški rok na državno mejo; ta je takrat tekla čez Blegoš.



Peter Jovanovič s Cirilom Zlobcem in njegovo ženo, 2004.

Leta 1950 je Peter prenehal s šolanjem, saj je bil primoran svojo družino preživljati s priložnostnimi deli pri okoliških kmetih. Leta 1958 so v srednješolski literarni reviji *Mlada pota* prvič objavili njegove risbe, zanje je dobil denarno nagrado. Isto leto je odšel k vojakom v Voždovac v Srbiji, kjer je vneto risal. Leta 1959 je prvič javno razstavil svoje risbe na kolektivni razstavi sodelavcev revije *Mlada pota*. Njegova dela so pritegnila pozornost strokovne in laične javnosti. Leta 1966 se je prvič samostojno predstavil z razstavo na škofjelo-

škem gradu; na ogled je postavil 45 risb in 12 lesenih kipov. Medijsko je postal prepoznaven po kiparskem simpoziju *Forma Viva* v Kostanjevici na Krki leta 1968. Leta 1976 se je poročil in z ženo Milico v naslednjih letih vzgojil tri otroke.

Leta 1980 se je udeležil Osmе kolonije in razstave kiparjev naivcev v Ernestinovu na Hrvaškem. Doslej je samostojno razstavljaval več kot šestdesetkrat. Več kot petdeset njegovih velikih skulptur v lesu stoji v Sloveniji in po svetu. Izdal je štiri mape risb (*Cankarjeve Podobe iz sanj, Slovenske ljudske pesmi*) ter več reliefnih ciklov. Ilustriral je več knjig, med njimi tudi izbor *Iz Pesmi štirih Kajetana Koviča, Cirila Zlobca, Janeza Menarta in Toneta Pavčka*. Živi in ustvarja na rojstnem domu v Dolenji Žetini. Je tudi častni občan Občine Gorenja vas - Poljane.